

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

De Fulmine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

men deorsum aut sursum, quod tamen tunc non advertimus: si post fulgetrum statim sequatur vehementius tonitru, signum est, fulmen non procul abesse.

De Fulmine.

Fulmen est densior exhalatio accensa ex nube magna vi erumpens: quomodo autem descendat contra naturam ignis, dubitatur: sed imprimis puto illos decipi, qui existimant fulmen semper descendere; meo iudicio enim quaversum evibratur, in eamque potissimum partem vi rarefactionis impellitur, in qua minorem invenit obstantiam, uti accidit in pulvere pyrio, sive accendatur in bombardis, sive in cuniculis, ex quo habetur ratio, cur sæpius obliquè, quàm rectè cadat; unica enim est à nube linea perpendicularis, obliquæ plures. Et hoc confirmatur ex eo, quòd ii, qui ex montis vertice tempestatem infra se conspiciunt, ad potissima tonitrua videant flammam sursum evibrari, uti testari sunt Patres Religiosi montis Gratianopolitani. Ad motum tamen deorsum, præter evibrationem versùs illam partem, confert etiam materiæ crassioris gravitas, quam ex eo dari colligimus, quòd interdum humi serpat & reflectatur, nec statim evanescat semper: puto etiam, quòd flamma fulminis, si exhalationem & materiam dispositam in descensu inveniat, illam accendat sæpius, ita ut tunc dilatari videatur. Fulmina porro alia sunt clara, si nempe consent exhalatione puriori: alia fumosa, si terrestri crassiore.

Exhalatio fulminea constat particulis sulphureis, ut ex ejus odore licet arguere; tum etiam nitrosis, vitriolinis, aluminosis, sale volatili, aliisque penetrantibus, ut colligere est ex miris effectibus, quos præstat; tum denique bituminosis, viscosis, pinguique halitu, ut patet ex ejus tenacitate, ratione cujus nec in aqua interdum extinguitur. An autem aliquando cadat fulmineus lapis cæraunius dictus, meritò dubitatur: probabilius cum Aristotele negat Gasendus, quia talis lapis non posset vel momento in nubibus subsistere, & antiqui constanter asserunt, fulmen esse veluti spiritum igneum, licet possit quandoque crassiori materiæ adhærescere, quam idcirco lapidi compararunt aliqui. Lapidem autem, qui post evibratum fulmen inventi fuisse dicuntur, non è cælo lapsi sunt, sed vel è terris eruti & denigrati, vel de novo generati per colliquationem aut concoctionem: sicuti enim vi ignis terra in fornace concoquitur in laterem, aut si metallica sit, colliquatur in massam duram; ita hoc idem præstare poterit fulmen, si similem inveniat materiem. Reperti sunt quoque in Europa nostra alii lapides in modum sagittæ acuminati, quos cæraunos dixere, quasi fuissent è cælo vibrati: sed post detectam Americam, in qua populi illi ejusmodi lapides sagittarum locò efformant, credibile est, fuisse olim etiam in Europa populos, qui similibus jaculis uterentur.

Ignis porro fulmineus tantæ virtutis est, ut eum infernali comparet Tertulianus: hinc tot miri sequuntur effectus, quorum causa repetenda videtur, tum à diversis spiritibus, quibus exhalatio constat, tum à diversa pororum configuratione illorum corporum, quæ illam recipiunt; sicut enim evenire diximus, ut aquis stygiis quædam corpora dissolvantur, non item alia; ita de fulmine existimandum. Hinc aliquando fulmen corpora dura frangit, & parcit mollioribus: sic ens in theca non solum liquefacit, sed etiam penitus absorbit, integrâ permanente vaginâ, eò quòd subtilissimus ille ignis, adeoque ardentissimus, particulis salinis itidem tenuissimis imprægnatus, per poros vaginæ subiens ensipsum in minutissimas solvit atomos, quas secum educit, dissipatque; in-

tegra

tegra tamen restat vagina, quia illius pori propter suam ampliacionem & figuram facilem aditum præbent fulminiferæ exhalationi, per quem & subeat & exeat. Idem dicendum de altero fulminis effectû, quo illæsis doliis totum vinum ebibit & exsiccat.

Aliquando fulmen corpora animalium, quæ perimit, servat à corruptione ob innumeros sales, quos in illis relinquit, & quia exsiccat omnem humorem, quo corpora illa corrumperebuntur: quando fumosum est, tramitem relinquit subnigrum. Quædam corpora dicuntur immunia à fulmine, ut laurus; alia fulmini obnoxia, uti nux arbos, quod ultimum satis certum est, de priori autem meritò dubitatur, imò Scaliger & Connimbricenses ostendunt contrarium. Ratio posterioris est, quòd oleagineis spiritibus, qui indefinenter ex arbore, v. g. nuce effluunt, quasi trames fulmini sternatur, quem si semel corripiat, ad arborem usque progreditur, ferè uti evenit, dum flammam concipit trames pulveris pyrii. Si prius verum est, dicendum est, ex lauro contrarium prodire effluvium non inflammabile, quod fulmen ad aliam viam determinet. Sic etiam ventus ad varium motum fulmen determinat; unde sapienter clauduntur fenestræ & janua; nec mirum, si Judæi apertis fenestris Messiam expectantes, quandoque fulmine tacti temeritatis poenas luerint. Hac in re usitatus est campanarum sonitus, tum quia sunt istum in finem etiam sacratæ, & infringunt vires aërearum potestatum, tum quia fideles excitant ad orationem, tum quia sonus aërem dispellit & exhalationem dissipat, hinc tympanorum strepitus & tormentorum fragor etiam prodest.

De Igne fatuo, Stellis decurrentibus, aliisque meteoris ignitis.

FAtuos ignes appellamus erraticos & ambulones, qui non longè à terræ superficie de nocte visuntur, præcipuè in locis uliginosis & pinguibus, ut cæmeteriis & aliis hujusmodi. Vulgus putat esse Dæmones aut animas; inter doctos autem duplex est opinio, quarum prima dicit esse halitum tenuem accensum; secunda, quæ est Roberti Flut, vult esse exhalationem pinguem non accensam, sed subalbidam lucentem instar ligni putridi, aut lampyridum. Utraque opinio probabilis est, quia subinde calor & effectus ignem indicat, subinde lucem sine calore. Id autem habet proprium ignis fatuus, ut levi aëris motu in omnem partem feratur; unde & sequitur fugientes, & fugit accedentes. Dicitur etiam ad præcipitium ducere, quia viatores inscios viarum fallit, & ubi ad abyssum pervenit, communiter evanescit. Si motus vehemens aut fragor in aëre excitetur, illico dissipatur aut propellitur.

Igni fatuo non multum absimilis est ille, quem Antiqui Castorem & Pollucem vel Helenam, nostri autem communiter ignem S. Thelmi vocant, quòd S. Thelmus ex S. Ordine F.F. Prædicatorum sæpius auxilio fuerit in hujusmodi ignibus extinguendis. Urit interdum, quandoque lucet sine calore, solètque adhærere malis & velis navium, plerumque post depressas nubes, oriturque ex collectis in aëre halitibus, qui faciliè navibus adhærent, tanquam corpori in mediis aquis sicco & disposito, atque etiam hujusmodi exhalationibus abundanti. Si unicus appareat, dicitur Helena; si duo, Castor & Pollux: quamvis in Oceano, ubi majores sunt naves, plures quandoque visi sint. Helena vulgò creditur signum ingruentis tempestatis; Castor & Pollux tempestatis sedatæ, fortè quia unus denotat exhalationem crassiolem; si verò plures sint, exhalationem divisam & attenuatam.

Stel-